

KUR'ÂN IŒIĖİNDA BELÂĞAT DERSLERİ

BEDÎ' İLMİ

FATMA SERAP KARAMOLLAOĞLU

İŞARET YAYINLARI: 154

Kur'an Kitaplığı

Eserin adı ve Yazar

Bedi' İlmi

Fatma Serap Karamolloađlu

© İşaret Yayınları

Kapak

Yunus Karaaslan

Yayın Yönetmeni

Ali Uçma

Sayfa Düzeni

Adem Şenel

Baskı-Cilt

Şenyıldız Yay. Matbaacılık Ltd. Şti.

Gümüşsuyu Cad. Işık Sanayi Sitesi No: 19/102

Topkapı / İstanbul Tel: 0212 483 47 91-92

(Sertifika No: 11964)

II. Baskı İstanbul 2018

ISBN

978-975-350-270-2

Sertifika No: 15826

İŞARET YAYINLARI

Hobyar Mah. Ankara Cad. Ünal Han No: 21/1

34110 Cađalođlu / İstanbul

Tel: +90 212 519 17 28 - 528 30 63 Faks: +90 212 528 30 59

isaret@isaretyayinlari.com.tr • www.isaretyayinlari.com.tr

KUR'ÂN IŞIĞINDA BELÂĞAT DERSLERİ

BEDÎ' İLMİ

FATMA SERAP KARAMOLLAOĞLU

işaret

FATMA SERAP KARAMOLLAOĞLU, 1955 de Balıkesir’de doğdu. İlk, orta ve lise tahsilinden sonra 1977 yılında Ankara Hacettepe Üniversitesi Eczacılık Fakültesi’nden mezun oldu. Çeşitli kuruluşlarda mesleğini icra ettikten sonra emekli oldu. Hep arzu ettiği İslâmî İlimler’e yöneldi. Kısa sürede Arapça öğrendi. Bu esnâda çeşitli kurslarda İslâmî Temel Eğitimi’ni tamamladı. Bir taraftan hat derslerine devam ederek sülüs-nesih icâzeti aldı. Belâğat derslerine devam ettikten sonra medrese icâzetini aldı. Belâğat Dersleri Serîsi olarak Meânî, Beyân, Bedî’ İlmi kitapları, Kur’ân ve Tefsirle alakalı tercüme çalışmaları vardır. Arapça eğitimi, Belâğat dersleri ve Kur’ân çalışmalarıyla meşgul olmaktadır. İngilizce ve Arapça bilen müellif evli, iki çocuk, altı torun sâhibidir.

Müellifin Yayınlanmış Eserleri:

- 1- Hastalıkla Arınma (Tercüme), Özgü Yayınevi, 2010.
- 2- Kur’ân’ın Edebî Dili Lafız-Ma’nâ Uyumu (Tercüme), İşaret Yayınları, 2010.
- 3- Kur’ân Işığında Belâğat Dersleri-Meânî İlmi, İşaret Yayınları, 2013.
- 4- Kur’ân Işığında Belâğat Dersleri-Beyân İlmi, İşaret Yayınları, 2013.
- 5- Kur’ân Işığında Belâğat Dersleri-Bedî’ İlmi, İşaret Yayınları, 2013.
- 6- Kur’ân-ı Kerîm’deki Duâ Âyetleri, İşaret Yayınları, 2016.
- 7- Hâ-Mîm Sûreleri Belâğî Tefsîri 1: Ğâfir Sûresi (Tercüme), İşaret Yayınları, 2016.
- 8- Hâ-Mîm Sûreleri Belâğî Tefsîri 2: Fussilet Sûresi (Tercüme), İşaret Yayınları, 2016.
- 9- Hâ-Mîm Sûreleri Belâğî Tefsîri 3: Şûrâ Sûresi (Tercüme), İşaret Yayınları, 2017.
- 10- Hâ-Mîm Sûreleri Belâğî Tefsîri 4: Zuhruf Sûresi (Tercüme), İşaret Yayınları, 2017.
- 11-Kur’ân’ı Anlayarak Okuma Rehberi 1, İşaret Yayınları, 2017.
- 12-Kur’ân’ı Anlayarak Okuma Rehberi 2, İşaret Yayınları, 2017.

İletişim: fatmaserapkaramollaoglu@gmail.com

İÇİNDEKİLER

Σ

MUKADDİME	7
BEDÎ' İLMİ: GİRİŞ.....	9

BİRİNCİ BÖLÜM MÂNEVÎ GÜZELLİKLER

1- Tıbâk	15
2- Mukâbele	33
3- Murâatu-n Nazîr.....	40
4- İrsâd.....	59
5- Aks veyâ tebdîl	61
6- Tevriye.....	63
7- İstihdâm.....	67
8- Tevcîh	69
9- Müşâkale	71
10- Mübâlağa	77
11- Tecrîd	82
12- Leff ve neşr	86
13- Taksîm	91
14- Cem.....	97
15- Tefrîk	100
16- Cem mea-t tefrîk	102
17- Cem mea-t taksîm	103
18- Cem mea-t tefrîk ve-t taksîm.....	107
19- Cem'u-l mu'telif ve-l muhtelif	110
20- Tecâhülü-l ârif.....	110
21- Zemme benzeyen bir şeyle medhi te'kîd.....	113

22- Medhe benzeyen bir şeyle zemmi te'kîd.....	115
23- Mezhebu-l kelâmî.....	116
24- Rücû	118
25- Müzâvece.....	119
26- Kendisiyle ciddiyet murâd edilen hezl	121
27- Hüsnü-t ta'lîl.....	122
28- İbtidâu-l kelâm	122
29- Hüsnü-t tehallûs	127
30- İntihâ	129
31- İktidâb	131
32- İstitrâd.....	132
33- İstitba'	135
34- İdmâc.....	136
35- İstiksâ	138
36- İstidrâc.....	139
37- Tefvîf.....	142
38- İktibâs.....	142
39- Tazmîn.....	145
40- Telmîh.....	146
41- Kavlu bi-l mûcib	147
42- Tekrîr	149
43- Terdîd.....	151
44- İbdâ'	153
45- İttirâd.....	160

İKİNCİ BÖLÜM LÂFZÎ GÜZELLİKLER

1- Seci'	163
2- Reddu-l aczi ale-s sadri	176
3- Lüzûm mâ lâ yelzem	181
4- Cinâs.....	184

SONUÇ.....	203
TELHÎS	207
MÜRÂCAAT.....	217
ÂYET FİHRİSTİ.....	219

MUKADDİME

Σ

Bismillâhirrahmânirrahîm.

El-hamdu lillâhi rabbi-l âlemîn.

Ves-salâtu ves-selâmu alâ efsahi-l mürselîne seyyidînâ Muhammedin ve âlihî ve sahbihî ecmaîn.

Belâğat İlmî'nin üçüncü bölümü olan Bedî' İlmî çok geniştir. Hattâ Meânî ve Beyân İlimleri'nden daha kapsamlıdır. Şûbeleri sayılamayacak kadar çoktur. Öyle ki bâzı âlimler Bedî' İlmî'nin mânevî ve lâfzî güzelliklerinin yüzlerce olduğunu söylerler. Dolayısıyla Belâğat İlimleri'nin esaslı bir unsurudur. Kur'ân-ı Kerîm, etkili ve güzel sözlerin zirvesinde olan bir metin olarak Bedî' İlmî'nin pek çok örneğini ihtivâ eder. Bu mânâda Arapların en fasihi ve belîği olan Peygamber Efendimiz'in (sav) sözleri de Kur'ân-ı Kerîm'in ardından ikinci sırada gelir. Ayrıca usta edîb ve şâirlerin sözlerinde de bol bol örnekleri vardır. Biz bu kitapta ağırlıklı olarak Kur'ân'da örnekleri olan sanatları incelemeye gayret ettik.

Bedî'nin güzelliği kelâmda zorlama olmadan kendiliğinden oluvermiş gibi gelmesindedir. Makâmın gereğine göre kelâmda bedî' güzelliklerin bulunması gerekir. Bu sâyede muhâtabın ilgisi çekilir, merâkî uyanır, konu üzerinde düşünmeye ve anlamaya çalışmaya başlar.

Bedî' İlmî sâdece lafzî güzelliklerden ibâret değildir. Nitekim Kazvînî ve diğer âlimler de bunu ifâde etmişlerdir. Makâmın gerektirdiği ve siyâkın çağrıştırdığı belâğî meziyetler taşır. Ancak kendiliğinden oluvermiş gibi görüldüğünde ulviyyeti ortaya çıkar. Aksi takdirde gâyesine ulaşmaz, sanatsal kıymeti anlaşılmaz ve güzelliği ortaya çıkmaz. Aksine göze batar ve kerîh olur. Tabî her şeyde olduğu gibi burada da kıvâm önemlidir. Yoksa süsünün fazla olması gelini nasıl çirkinleştirirse, lâfzî ve mânevî güzelliklerin de fazla olması muhâtabı sıkır, usandırır.

Bu kitapta daha önceki iki kitapta olduğu gibi temel kaynak Dr. Besyûnî Abdu-l Fettâh Feyyûd'un *Bedî' İlmî* isimli kitabıdır. Ama birçok yerde arkada listelenmiş kitaplardan da istifâde edilmiştir. Tâkib edilen üslûb *Meânî İlmî ve Beyân İlmî* isimli kitaplarımızınki ile aynıdır. Konular en anlaşılır şekilde ifâde edilmeye ve Kur'ân'dan bol bol örnek verilmeye çalışılmıştır. Bu konuda yazılmış kitaplarda genellikle aynı örnekler verildiğinden bunları dipnotlarda sıralayarak kitabı şişirmekten imtinâ edilmiştir.

Bedî' İlmî; giriş, iki bölüm ve sonuçtan oluşmuştur. Çok dallanmış konularda bölümün sonuna anlaşılmalı ve zihinde kalmasını kolaylaştıracak bir tablo ilâve edilmiştir. Bölümlerin sonunda konuyla alakalı Kur'ân âyetleri sıralanmıştır. Sonuçtan sonra bir özet ve âyet fihristi konmuştur. Bâzen bir âyet-i kerîme aynı konuda veyâ farklı konularda değişik açılardan birçok kez örnek olarak verildiğinden âyetleri her açıdan görebilmek maksadıyla bu fihristten faydalanılabilir.

Kitaptaki âyet meâlleri Ertuğrul Özalp'in hazırlamış olduğu Elmalılı Hamdi Yazır Meâli'nden alınmıştır.

Bu kitabın Kur'ân talebeleri için ufuk açıcı olması için elimizden gelen tüm gayreti gösterdik. Bütün dikkat ve gayretimize rağmen bir insan elinden çıkması hasebiyle yanlışlar olacaktır. Bunların hüsn-i nîyetle karşılanmasını umuyor, ğalîz hatâlar olmamasını ümit ediyoruz. Her şeye rağmen tesbit edilecek tüm yanlışlar bize, güzellikler ise yüce Allah'a âiddir. Ehil olanların yapıcı eleştirileri tarafımızdan memnûniyetle kabûl edilecektir.

Kitabın basımını üstlenen İşaret Yayınevi'ne teşekkürlerimi arz ederim.

Bu kitabın Belâğat konusunda çalışan tüm talebelere faydalı olmasını ve günâhlarımıza keffâret olmasını Allahu teâlâ'dan niyâz ederiz. Gayret bizden, tevfiik yüce Allah'tandır.

İstanbul 2014

BEDÎ' İLMİ

Σ

GİRİŞ

Belâğat; söz sanatlarından olup konusu edebî hitâbın güzellikleridir. Bu edebî hitab, alışılmış, sıradan hitâbdan farklıdır. Bu farklılıklar belâğat âlimleri tarafından üç dalda sınıflandırılmıştır. Bunlar da Meânî, Beyân ve Bedî' İlimleri'dir. Bu ilimler Arabî üslûbun farklı yönlerini konu alırlar. Birçok şeyde olduğu gibi hak için de bâtil için de kullanılabilir. Bunun için Peygamber Efendimiz (sav) bir hadîs-i şerîflerinde “Beyân helâl sihirdir” buyurmuşlardır. Bu hadîs hem medh, hem de zem içerir. Çünkü kelâm muhâtabını öğüt ve hikmetle etkileyerek doğru yola sevk ettiği gibi hakîkatı saptırarak yanlış yollara da sürükleyebilir. Bu yüzden de Peygamber Efendimiz (sav) belâğatı öğrenmek isteyen insanları bunun bâtil işlerde ve insanları aldatmakta kullanılmaması için uyarmıştır. Bununla ilgili Ebû Dâvud'un Sünen'inde şöyle bir hadîs zikredilmiştir:

Kim insanları kendisine bağlamak için hitâbeti öğrenirse Allahu teâla kıyâmet gününde ondan hiçbir fidye kâbul etmez.

Aslına bakılırsa Belâğat netîcede “söz”dür. Her söz gibi doğrusu da yanlışlığı da (hakkı da bâtili da) vardır ama kelâm haram îlân edilip insanlar konuşmaktan men edilemez. Çünkü iyiye ya da kötüye kullanma ihtimâli her şey için geçerlidir.

Belâğat çok dakîk bir sanattır. Bu sanatın en önemli amaçlarından biri Kur'ân üslûbunun esrârını ortaya çıkarmaktır. Çünkü Allahu teâlâ'nın hak şerîhatının insanlara etkili ve iknâ edici bir şekilde ulaşması gerekir. Her zaman ve mekânda belâğat âlimlerinin görevi Kur'ân ifâdelerinin mânâları